

16. 1. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nejvyšší soud k započtení nejisté nebo neurčité pohledávky

Nejvyšší soud České republiky dne 1. 10. 2018 vydal rozsudek, kterým se vyjádřil k výkladu § 1987 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník („OZ“). Toto ustanovení stanoví, že k započtení není způsobilá pohledávka nejistá nebo neurčitá. Výklad těchto pojmů pak v praxi činil problémy, které tento rozsudek alespoň částečně pomáhá řešit.

V dané věci, kterou Nejvyšší soud České republiky řešil pod sp. zn. 28 Cdo 5711/2017, šlo o případ vydání bezdůvodného obohacení vzniklého nadužíváním spoluvlastněné nemovitosti bez právního důvodu, a to od 1. 3. 2013 do 31. 12. 2014. Proti tomuto nároku pak žalovaný započtl pohledávku na polovinu nákladů na údržbu a zachování společné věci, jakož i zaplacené daně z nemovitých věcí. Odvolací soud pak tyto pohledávky považoval za nekompenzabilní právě z toho důvodu, že se mu jevily nejisté a neurčité. Nejvyšší soud pak dovolání vyhověl, a to z toho důvodu, že odvolací soud nesprávně aplikoval § 3028 odst. 3 OZ a na zápočtová jednání, jimiž byly započítány pohledávky vzniklé před 1. 1. 2014, aplikoval rekodifikovanou právní úpravu. V rozhodnutí ve věci sp. zn. 32 Cdo 5234/2016 však Nejvyšší soud rozhodl, že pro způsobilost pohledávek k započtení je rozhodná právní úprava, kterou se řídí závazkový právní poměr, z něhož pohledávka vznikla. Už proto tedy bylo dovolání vyhověno, Nejvyšší soud se však vyjádřil i k otázce výkladu „nejisté nebo neurčité“ pohledávky.

Neboť důvodová zpráva OZ není k výkladu ustanovení § 1987 odst. 2 OZ příliš nápomocná, když pouze odkazuje na „standardní úpravy“, začal Nejvyšší soud svůj výklad exkurzí do různých evropských (i historických) úprav započitatelnosti pohledávky, a to přes Francii, střeoevropské země, ale i standardizační snahy jako DFCR. Závěrem této komparace však bylo, že o nějaké standardní úpravě nelze v evropském kontextu hovořit. Smyslem § 1987 odst. 2 OZ, tvrdí Nejvyšší soud, je ochrana věřitele před tím, aby řízení o jím uplatněné pohledávce bylo zdržováno složitým prokazováním protipohledávek dlužníkových. Nejvyšší soud tedy rozhodl, že vlastností, která určuje započitatelnost v kontextu § 1987 odst. 2 OZ je likvidita – lze-li očekávat, že by námitka započtení vznesená dle § 98 věty druhé o.s.ř. s ohledem na obtížnost zjišťování existence a výše započítávané pohledávky nepřiměřeně prodlužovala řízení o pohledávce uplatněné žalobou, je možné konstatovat nekompenzabilitu započítávané pohledávky pro nejistotu a neurčitost.

Předmětné ustanovení by však nemělo být nástrojem soudů, aby se vyhnuly dokazování a rozhodování o započtení každé pohledávky, která není naprosto nepochybná. Dle Nejvyššího soudu by tak aplikace § 1987 odst. 2 OZ neměla být namístě v případě, kdy je její spornost založena pouze právními argumenty, tedy když není problematické zjišťování skutkových okolností vzniku pohledávky. Dále by zpravidla nemělo ustanovení najít svou aplikaci ani v případě, kdy protipohledávka vyvstává ze stejného právního vztahu jako hlavní pohledávka.

Tomuto rozhodnutí Nejvyššího soudu se ve svém článku věnuje i doc. Šilhán.[1] Dále rozvíjí koncept likvidity pohledávky, jež vysvětluje jako „snadnou prokazatelnost“, přičemž je třeba přihlédnout i k tomu, zda by jejím započtením nedocházelo k nespravedlivým zásahům do zájmů věřitele hlavní pohledávky. Určitě však není nutné, aby byla započítávaná pohledávka judikátní, již pravomocně přiznaná orgánem veřejné moci či snad dokonce vykonatelná. Dále náročnost rozděluje na relativní a absolutní – tedy zda je prokázání pohledávky náročné vůči prokazování protipohledávky nebo zda je prokázání pohledávky náročné obecně. Autor pak tvrdí, že by se měla posuzovat především relativní náročnost, ovšem s přihlédnutím též k náročnosti absolutní.

Osobně s pojetím představeným Nejvyšším soudem souhlasíme a domníváme se, že má racionální podklad. Nad rámec odůvodnění rozsudku se však domníváme, že důležitým aspektem při hodnocení započítávané pohledávky by měl být i druh řízení, ve kterém k zápočtu dochází. Vnímáme totiž velký rozdíl mezi započtením v řízení nalézacím a v řízení exekučním, kdy je započtení uplatňováno jako námitka, že vymáhaná pohledávka již zanikla ve smyslu § 268 odst. 1 písm. g) o.s.ř. V řízení exekučním má věřitel (oprávněný) totiž pohledávku již vykonatelnou, a navíc by oprávněnost pohledávky posuzoval exekuční soud (ačkoliv by třeba v klasickém nalézacím řízení byl věcně příslušný krajský soud), a to bez zaplacení soudního poplatku. Přikláníme se tak spíše k výkladu naznačenému v usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 4. 2018, sp. zn. 24 Co 1863/2017 a přímo obsaženému v článku doktora Petra[2], že v exekučním řízení by měla být námitka započtení soudem uznána de facto pouze v případech, kdy se započtením oprávněný souhlasí, neboť jakékoliv další dokazování započítávané pohledávky by vzhledem k charakteru exekučního řízení nutně bylo na škodu věřitele, jehož má právě § 1987 odst. 2 OZ chránit.

Závěrem tak lze říci, že rozsudek Nejvyššího soudu je krok správným směrem a s jeho výkladem ustanovení § 1987 odst. 2 OZ souhlasíme. Stále však čekáme na rozhodnutí Nejvyššího soudu, které by se vyjádřilo ke vztahu tohoto ustanovení a exekučního řízení s tím, že se domníváme, že jsou důvody pro to, aby započtení v takovém řízení bylo posuzováno přísněji.

Mgr. Jan Krampera,
partner

Lukáš Vacek,
právní asistent

Oasis Florenc
Pobřežní 394/12
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500
e-mail: paha@dhplegal.com

[1] ŠILHÁN, Josef. Započtení pohledávky „nejisté nebo neurčité“. Právní rozhledy. 2018, č. 22, s. 763-773.

[2] PETR, Bohuslav. K problematice námitky započtení pohledávky v řízení o zastavení exekuce. Právní rozhledy. 2018, č. 10, s. 366-367.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)